

Euroopa Liidu kohtusüsteemi reform

Euroopa Liidu Kohus esitas hiljuti Euroopa kohtusüsteemi reformi käsitleva ettepaneku, mis Euroopa Liidu Nõukogult põhimõttelise heakskiidu saanuna on praegu arutamisel Euroopa Parlamendis. See reformiettepanek on ülioluline, kuna selle eesmärk on tõsta jätkusuutlikult kohtute tõhusust Euroopa kodanike huvides.

Ettepaneku taust: kohtuasjade arvu suurenemine ja menetluse liigne kestus

Üldkohus on juba mitu aastat olnud väga raskes olukorras tema menetluses olevate kohtuasjade hulga pideva suurenemise tõttu: sellele kohtule esitatud kohtuasjade arv on kasvanud 398 kohtuasjalt 2000. aastal 912 kohtuasjani 2014. aastal. See järsk kasv tundub olevat struktuurne ja jätkub tõenäoliselt ka edaspidi.

Olukorraga toimetulekuks on juba võetud erinevaid meetmeid, mille tulemusel on saavutatud oluliselt suurem tõhusus ja lõpetada on jõutud märkimisväärselt palju kohtuasju. Neile pingutustele vaatamata ei ole Üldkohus suutnud pooleliolevate kohtuasjade kuhjumise tempot aeglustada. Sellest tuleneb, et praegustes tingimustes ei ole Üldkohtul võimalik jätkusuutlikult ja tõhusalt toime tulla lahendatavate kohtuasjade järjest suurema arvu ja keerukusega.

Niisuguse järjest süveneva struktuurse tasakaalutuse tõttu on Üldkohtu menetluses olevate keeruliste kohtuasjade, nagu näiteks majandusvaidlused, menetluse kestus muutunud iseäranis pikaks. Selles kontekstis tuleb märkida, et menetluse liigne kestus võib rikkuda põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigust kohtumõistmisele mõistliku aja jooksul, ja võib kaasa tuua liidu vastutavaks tunnistamise kahju hüvitamise hagide raames, millega kaasnevad finantstagajärjed tuleb katta liidu eelarvest. Nimelt on ühe aasta jooksul Üldkohtule esitatud juba **viis kahju hüvitamise hagi**, milles nõutavate kahjuhüvitiste kogusumma on **26,8 miljonit eurot**.

Euroopa Kohtu lahendusettepanek

Probleemi lahendamiseks esitas Euroopa Kohus juba 2011. aastal ettepaneku, milles pakkus eelkõige välja suurendada Üldkohtu kohtunike arvu 27-lt 39-ni. Ettepanek sai Euroopa Komisjonilt pooldava arvamuse, selle kiitis esimesel lugemisel heaks Euroopa Parlament ja nõukogu andis sellele põhimõttelise nõusoleku, kuid selle menetlus soikus, kuna liikmesriigid ei jõudnud kokkuleppele lisakohtunike nimetamise korras.

Nõukogu eesistujariigi ettepanekul ja arvestades olukorra halvenemist võrreldes 2011. aastaga muutis Euroopa Kohus 2014. aastal oma ettepanekut.

Ajakohastatud ettepaneku eesmärk on suurendada liidu kohtusüsteemi üldist tõhusust ning pakkuda **struktuurseid ja jätkusuutlikke** lahendusi.

Tuleb rõhutada, et see ettepanek on kohtuinstitsiooni kuuluva kolme kohtu (Euroopa Kohus, Üldkohus ja Avaliku Teenistuse Kohus) tihedate arutelude ja mõttevahetuste tulemus ning nende arutelude käigus märkis Üldkohus, et eelistab erikohtu loomist ja Avaliku Teenistuse Kohus väljendas pakutud lahendusele toetust. Kuna kogemus (eelkõige õigusnõunike arvu suurendamine või erikohtu loomine) on näidanud, et jätkusuutlikke alternatiive ei ole, on Euroopa Kohus kohtuinstitsiooni esindajana esitanud ettepaneku, mis on praegu Euroopa seadusandja menetluses.

Milles seisneb Euroopa Kohtu ettepanek?

Euroopa Kohus teeb ettepaneku luua Üldkohtu tugevdamiseks 21 kohtunikukohta vastavalt järgmisele kolmeetapilisele ajakavale:

- 2015. aastal: 12 kohtuniku lisamine;
- 2016. aastal suurendatakse Üldkohtu uuendamise käigus kohtunike arvu 7 võrra Avaliku Teenistuse Kohtu Üldkohtuga liitmise teel, mis viib Üldkohtu kohtunike arvu 47-ni;
- 2019. aastal suurendatakse Üldkohtu järgmise uuendamise käigus kohtunike arvu veel 9 võrra, mille tulemusel saab kohtunike koguarv olema 56.

Niisugune kolmeks etapiks jagamine on põhjendatud kohtu tööga (järgimaks Üldkohtule esitatavate kohtuasjade hulga pidevat kasvu) ja eelarvega (jaotamaks kavandatava reformi mõju mitme eelarveaasta peale).

Tuleb märkida, et kõnealune ettepanek ei vasta seega ainult Üldkohtu vahetutele vajadustele, vaid selle eesmärk on suurendada jätkusuutlikult kogu Euroopa kohtusüsteemi tõhusust.

Kõigepealt võimaldab ettepaneku elluviimine Üldkohtul **peatada pooleliolevate kohtuasjade arvu kasvu** ja asuda kuhjunud kohtuasjade hulka vähendama. Järelikult väheneb kohtuasjade menetlemise aeg Üldkohtus ja seeläbi väheneb ka oht, et liit tunnistatakse vastutavaks mõistliku aja jooksul kohtumõistmise kohustuse rikkumise eest.

Lisaks **lihtsustub** liidu **kohtusüsteemi ülesehitus**, selle üldine tõhusus suureneb ja kohtupraktika muutub sidusamaks, sest ainult ühe kohtu, Euroopa Kohtu, ülesandeks jääb õigusnormide ühetaolise tõlgendamise tagamine apellatsioonimenetluse raames.

Euroopa Kohus leiab, et reformi tulemusel muutub Üldkohus ka paindlikumaks kohtuasjade menetlemisel: korrahase õigusemõistmise tagamiseks võib ta olenevalt kohtuasja tähtsusest ja vajadusest ning menetluse kulust määrata kodadesse rohkem või vähem kohtunikke. Selle kaudu võimaldab reform ühtlasi tagada Euroopa kodanike nimel toimuva õigusemõistmise kvaliteedi ja tasakaalustatuse säilimise ning pideva paranemise.

Viimaseks ei tohi unustada, et ka Euroopa Kohtule esitatavate kohtuasjade arv kasvab pidevalt. Üldkohtu tugevdamine võimaldab Euroopa Kohtu teatavad pädevusvaldkonnad Üldkohtule üle anda, mis on **ainus** aluslepingutes ette nähtud **lahendus** Euroopa Kohtu ülekoormatusele.

Ettepaneku maksumus

Eelarvapädevate ja õigusloomeinstitsatsioonide ettepanekul nõustus Euroopa Kohus vähendama reformi maksumust 25% võrra.

Seetõttu on reformi kõigi kolme etapi kogukulu **13,875 miljonit eurot aastas, mis moodustab ligikaudu 0,01% liidu eelarvest** (135 miljardit eurot). Võrreldes 2011. aasta reformiettepanekuga on see summa kasvanud 23%, samas kui Üldkohtu töökoormus kasvas samal ajavahemikul 43%.

Sellega seoses tuleb rõhutada, et kui lähemal ajal otsust ei tehta, jätkub olukorra kiire halvenemine, kahjustades liidu kodanikke ja eelarvet. Asjassepuutuvate rahavoogude suurust arvestades on ohud, mida jätkuv lahenduse puudumine siseturu nõuetekohasel toimimisele kaasa toob, väga suured. Komisjoni määratud trahvisummad, mis Üldkohtus vaidlustatakse, ja summad, mida kohustatakse tagasi maksma riigiabi asjades, ulatuvad miljardite eurodeni, ja seejuures jäävad need summad kohtuotsuse tegemiseni külmutatuks, jäädes seetõttu siseturult kõrvale.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127